

QUESTIO SECUNDA.

De Conscientia probabili

An conscientia probabilis sit regula sufficiens humanarum actionum.

ARTICULUS PRIMUS.

Proprietor Status Questionis.

Hec controvēria maxime servet hac etate inter Theologos, & Jurifconsultes, aque ideō est pro dignitate tractanda, & examinanda; pro cuius tituli notitia notandum est iuxta acceptionem Theologorum ad rem praesentem, conscientiam fum pro judicio práctico intellectus proponentem aliquid, ut bonum, aut malum, prolegendum, aut fudendum; h̄a notavimus supera *M. 11. iij.* diximus ex *Secto L. diff. 17. quest. 2. 8.* *quādūm ad sīudū illūm intellectus práctici actum, quo iudicatur aliquid esse bonum, vel malum, aut indifferens, vocari conscientiam, quā ad virtutem prudentiae spectat, & propriè significat rationis dictamē, quod est proxima regula nostrarū operationum, quod pariter docuit D. Thomas *part. 1. q. 79. art. 3. & par. 2. q. 19. art. 5.* quā etiam fuit doctrina Patrum; unde Bernardus *lib. de confi. 8. vñ nominis attendens conscientiam, vocat, quā cordis conscientiam, & Damasc. lib. 4. de fide cap. 23. alit conscientiam esse nostrā intellectus legem;* & D. Basilii eam appellat naturale iudicatorium. Conscientia verò sic explicata, quando in sua cognitione, & propositione errat, & fallitur, nictur eretica; quando dubitat, dicitur dubia; quando Scrupulus, tamenque, dicitur Scrupulosa: & demum, quando opinatur, & circa probabilitā versatur, dicitur opinabilis, & probabilis; Quātus autem de his omnibus plura dilputent Theologi: tanq̄a maior est controvēria, & actior de conscientia opinabilis, & probabilis, quam de ceteris, ut potē de qua Auctores hoc avo integrō sc̄idere tomos, ubi antiquiores Scholastici valde paucā de hac retradiderunt; idēo de ista solūm in presenti disputabim⁹, ut nostrū propecaūr institutū, quod tuis in qualibet materia celebriores lolum contexere controvērias.*

Secundò, quoniam conscientia probabilis, & opinabilis est iudicium intellectus de aliqua re agens ex probabili opinione; resolutum est ex dictis *disp. 14. 1. 4. log. quaq.*, opinione esse cognitionem, seu afferentum determinatum a levius partis contradictionis cui formidine de oppositoribus per hoc quod dicitur alienus determinans fecerunt a dubio, & suspicione, quia dubitantes in neutrā partem inclinat, sed manet anceps, & suspensus; suspicione verò quamvis in alterā magis propendat partem, quia tamen levibus moveret iudicium, & conetur, id est non afferunt illi determinata: at vero opinam, quia magis urgentibus nictur, alteri parti determinata adhuc: nihilominus, quia adhuc illa determinata adhuc, non est adeo fixa, & stabilis, ut sine ulla formidine alterius parti: per hoc tunc in scientia, que est fine sua proutum formidine: tunc ex natura obiecti, circa quod veratur, quod est necessarium, & impossibile altere se habere, num ex modo, quo circa illud veratur, nimirum cum certitudine, & evidentiā, & id est adhuc determinata ad alteram partem fine illa proflus formidine. Cum autem dicimus opinioni temper annexam esse formidinem de veritate alterius parti contradictionis: jam ibi notavimus id non intelligentem necessarii est de formidine actuall, potest enim prudens Scotifia, vel Thomistia validis adeo fundimentis suis stabilitate sententiam, ut moraliter sibi fecerit videatur de sua opinione, nec timeat de opposita; sed intelligentum est de formidine faltem aptitudinali, quatenus opinio est, talis cognitio ex genere suo, ut si non actu femptu annexam habeat formidinem, tamen tamen habere potest, quia tunc ex objectu quoq; est contingens, tunc ex medio ad illud procedenti, quod est probabile tantum, potest illi sub esse factis; Neque ex hoc sequitur tolli in opinione determinationem ad alteram partem, etiam quando intervenit actualis ipsa formido: quia hoc est proprium damatax dubitationis, vel suspicione, ut diximus: sed hoc solum effectum formido, quod quia alienus determinatus alterius parti non est cum evidentiā, & certitudine; sic afferunt intellectus determinatū illi parti, ut judicet formaliter, vel virtualiter objectus illud probabile posse altere se habere: unde propriè loquendo formido tollit firmitatem affectus, & determinatū invenit.

tertio, quoniam conscientia probabilitatem afferre, ut sufficiat ad beatitudinem, si forte certa veritas rei de qua disputatur, pertinet possit: tali namque diligentia non adhibita peccari contingit; ut v.g. si quis aliquid ageret, quia aliqua apparenti ratione illius libet iudicavit honestum, & potius majori adhibita cura, & inquisitione, illud competit pravum, & illicitum, ex vincibili ignorantia peccaret, que à peccato non excusat quia in rei prequisitione sufficienter diligenter non adhibuit locutum, quod dicimus locum habet in dictis duntarum, quia tale examen facere posunt, non autem in indotis, qui rationum momenta ponderare nequeunt, ut ex eis formatum iudicium de probabilitate opinionis sed illius sufficiet, si à viro docto, & prudenti, ac boni nominis, audiunt hoc vel illud sibi licet, non enim tenentur ad hinc, & illum excutire.

Circa tertio majorum opinionis probabilitatem, dicunt aliqui ea censeri debere probabilitate, que à pluribus traditur Doctorum, sed quamvis pluri alitatis Autorum communior est opinione facere possit, non tanquam probabilitatem; nam absolute loquendo opinione probabilitas ex multis dictum Doctorum et subserbitum non crebit, dum illius fundamenta non discutunt, sed bona majorum fide tanquam probabilem admittunt propter priorum autoritatem nulla prioris additio ratione, ut moris est in Summarium hac attacē ferentibus ex libro Lipsie dictis Nav. in man. c. 27 quod tanquam oves, aut avez sequuntur præsumunt. Melius ergo diceret opinione illam censeri probabilitatem, que firmiori fulcitur fundamento, & efficaciiori stabilitate rationibus, unde etiam ipsa Doctorum plurimas instantum aliqui opinionis majorum probabilitatem affere dicuntur, quatenus præsumunt ipsos probabiles esse rationes motos ad eas ferendam sententiam, ac etiam quia cum illius sententiae fundamenta pluribus placuerint, meliora, & magis verisimilia iudicantur: & hinc est, quod regulariter loquendo illa censetur probabilitas opinio, que à pluribus traditur Doctoribus, atque defenditur; quia sit, quod ab aliis loquendo illa censetur debet probabilitas opinio, que firmioribus nictur rationibus, non quia à pluribus traditur Doctoribus: ita Nav. in summae c. 27. n. 289. *Sanzib. lib. 3. de marinis. disp. 44. num. 2. Paolo*

fensus, non vero determinationem.
Hinc non re^ec^te Caij: In summa verbo *Opinio*, quem sequitur Navar c. si quis distinet. 7. a. n. m. 58. & in summa e. 27. n. 188. dicit enim, quia relata parte tuitore eligit probatiorum nimis utram, debet a se expellere omnem formidinem opposite partis, & certò dictare partem, quam sequitur, esse veram, aliquo peccare, quia cum dubio, & formidine opposite partis operaretur etiam lequendo opinionem probatiorum, cōd. n. m. n. m. l. licet cum dubio operari. Non iuvant res, tanta

puntur, tūm quia male confundint formidinem cum dubitatione, & hastigatione: nam dubitare est intellectum de utraque contradictione pars acceptimē est; & nulli determinatē ad-
movere, ut ait Doctor 3. dī. 399. *ad formidare verō est in al-
ieno quadam plemento assentire*, sed non per rationes demonstrati-
vias, & evidentes, sed folum probabilēs, *quaē proinde intellectum*
totalem non convinquit. Tūm quia cōdūlo, quod aliquā
cognitio est opinio, *opposita patris formidinem non excludit*,
alioguā non tām est opinio, quām moralis evidētia. *Vt ergo*
probabilitas opinans prudenter, operari dicatur, quātum sat est
ad extrandum peccatum, sufficit, ut a se excludat omnem for-
midinem actualēm certō credendo id quo operatur, lictum et-
c., certitudine quadam faletem moralē, licet adhuc aptitudinē
enītēr, & habituālē; immo eū actualis formido de y-
teritate partis oppositā sī duplex, altera speculativā, altera pra-
dicticā, neque adhuc opus est, quod deponat formidinem omnēm
peculatiām; sed sufficit, quod deponat practicām, certō cre-
dendō fīlicē tēr eī tali opinione operari, etiam si speculativē
formidat adhuc de veritate oppositō partis, quod fūsū ex-
plicabitur in nū. 26 & 1. 294 etiam nū. 82. & 112.

Terito, quanam opinio conferri debet probabilitate, ut ab improbabili secesserit, sius distinet Receptores, ut videtur esse apud Bardum tractat de conscientia disput. 4.c. 1. Artig. 16 p. 24. l. 3. Quivis dicitur s. contr. 3. punti 1. Marc. Vidal tractat de opinionem probabilitate inquisit. 1. qui alios citat; Communior tamen modus explicandi opinionem probabilem est, illam censeri deere, que probabilibus nuntiat rationibus, & probabilitate etiam deferre per partes objectiones dissoluti, & sufficiente gravium Documentorum auctoritate fulcitur iuxta id quod Aris. dixit 1. Topic. 1. p. probabilita sum, quo visidetur omnibus, aut plurimis, vel sufficientibus omnibus, aut plurimis; & praeclerum requiritur, ne sit contra Scripturam, definitiones Ecclesie, tradiciones Patrum, & communem Doctorum confutentur; nam opinio in aliquo illo-
rum deficitis non tam opinio censerit esse, quam heresis, vel er-
ror, aut falso temeritas; & cum has homines haberent condicione-
s, adhuc opinio erit probabilitas tantum, non certa, quoniam
non obstantibus admittit adhuc formidinibus modo jam ex-
alicate de veritate parti oppositio, in hunc enim discernitur pro-
babilis opinio a nostra certa, & evidenti. Ex quo colligitur ad
affiruendam aliquis opiniois probabilitatem requiri, ut suffi-
cientem adhibeatur diligentia, si forte certa veritas rei de qua di-
putatur, pertinet posse; tali namque diligentia non adhibita
peccati contingere; ut v.g. si quis aliquid ageret, quia aliqua
apparenti ratione illud sibi judicavit honestum, & potea mo-
dum adiubita cura, & inquisitione, illud compenseret pravum, & il-
licitum, ex vincibili ignorantia peccare, quia a peccato non ex-
cludatur nisi in rei perquisitione sufficientem diligentiam non ad-
hibuit; Hoc autem, quod dicimus locum habet in doctrina dimit-
tata, quia tale examen facere possunt, non autem in indoctis, qui
rationem momenta ponderare nequeunt, ut ex eis forent jui-
dicium de probabilitate opinionis sed ita sufficeret, si a viro do-
cto, & prudenti, ac boni nominis, audiunt hoc vel illud sibi lic-
et, non enim tenentur ad hunc, & illum excusare.

Circa vero majorum opinionis probabilitatem, dicunt aliqui
ea conferi debere probabilitate, quæ plausib[us] traditio Docto-
ribus, sed quamvis pl[ur]alitas Aut[or]orum communione opinio-
nem facere possit, non tamen probabilitatem; nam absolute lo-
quendo opinionis probabilitas ex multis traditio Docto[rum] ei sub-
cipientium non crebit, dum illius fundamenta non dispu-
lunt, sed bona majorum fide tractamque probabilitate admittunt
propter priorum auctoritatem nulla proutis adedita ratione, ut
moris est. Summariarum hac esse ferientur de quibus Lepidus
dixit Nav. in man. c. 27, quod tangunt oves, aut ave sequentur pro-
barentur. Melius ergo dicuntur opiniones illam conferri pro-

racemis. Miehius ergo dictum opinione maiori censetur probabilem, que firmior fuit enim fundamento, & efficaciori stabilitate rationibus: unde etiam ipsa Doctorum pluralitas tantum aliqui opinioni majorem probabilitatem asserre dicuntur, quatenus praeputunt ipsos probabili esse rationes motos eam ferendam sentientiam, & etiam quia cum illi usus sententiae fundamenta pluribus placuerint, meliora, & magis verisimilia indicantur:& hinc est, quo regulariter loquendo illa censetur probabilior opinio, que à pluribus traditur Doctoribus, atque defenditur; ex quo fit, quod ab aliis loquendo illa censetur debet probabilior opinio, que firmioribus initur rationibus, non quia à pluribus traditur Doctoribus: ita Nav. in *unum* *act. 27. n. 289.* Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 44. num. 2. Paolo

Quarto, pluter est advenitum posse aliquam opinionem
peccata magis tutam, quatenus eam sequenda solo modo potest
peccatum committit, & adhuc esse minus probabilem, eo quod
intellectus minores pro ea habeant rationes; assert exemplum
Scotus d. 4. q. 12. §. 6 ad argumentum, an fortunam in extrema
necessitate obliget potest ad restituendum in pinguior fortunam
cuicunque utique esse restituere, restituendo enim nequius
minim peccatum, & efficiens tam tuacione, quod non debat

hic, & nunc fieri taliis restitutio; quia in euc huc poli factum est
ad suum quod fuit ultra in extrema necessitate confronitus. Ex quo
colligunt aliud esse unam opinione altera probabilitate
alii enim alii tutores, quia major securitas sumitur ex ordine
ad observantiam legis, que major temperat in opinione
assimilante actu esse prohibitum, quia tam sequendo non
quoniam male agitur; at major probabilitas opinionis, ut dictum
est fumari ex ordine ad veritatem magis, vel minus offendit
rationibus, & testimonioribus, que major probabilitas est quae non
potest esse in ea opinione, que dicit actu esse licitum, & in
opposita aferente actu esse illicitum. Quando autem ex
opinionibus probabilitibus in unum dicimus altera tutores
a peccato declarant Palau Lc. Arriaga, Capit. 1, dis p. 3, et 2,
7. *Palauq. act. 349.* Morandus, & illi de peccato materiali
etur sumpio et intelligendum non autem formaliter, loquen-
do enim de peccato formaliter, non debet dici ut
altera alia proprieta loquendo; quia alia opinio dicit utrum
quid utens illa in operando non peccat, cum sit recta regula
honeste operandi; ergo supponamus item opinionem pro-
babilius redire hinc in ceterum mortaliter, quod non peccet,
quia cum lequendo prudenter agit; ergo nequit una opinio ex-
altera tutores alla formaliter, sed tantum materialiter; Ratio est,
quia dum lector opinionem probabiliter minus tutus, non
expono me pericolo peccandi; nam tali periculis excluditur
per iudicium prudens, quo id mihi hic, & nunc licet sententia; ad
dumnum areum me expono periculo faciendo rem materialiter
malam, sicut invincibiliter ignorans hodie esse feriam sex-
tam; si comedet carnes, dicitur facere actionem materialiter
malam, quia est in eis prohibita; non autem formaliter, quia hic
& nunc ei non imputatur ratione invincibilis ignorantiae: In
hoc ergo senucomedens in die ieiuniu in collatione serotina
do um, flex uicias, & non octo, et magis tutus a peccato materiali-
ter, quam qui comedit obo non tam formaliter, supponita namque utruecumque opinionis probabilitate, que sunt ratio
formaliter, & quod imputabiliter, licet in materialiter eius
ies ucliarum ad fractionem ieiunii minus secundum

Alia ex diametro opposta sententia et plurimum recentiorum
assertorium licet esse in omni cau, & in omni materia opinione
legui minus probabilem minime tutam, qua uis op-
posita probabilit, actuator iudicetur: ita novissime defendit
Marc. Vital. *tr. ad. de opinione probabilitib. inquis.* ubi affirmat
in quavis materia pro implenda ex charitate obligationem licitum
esse sequi & amplius opinionem vere probabili, relata proba-
biliorib, & tutores; non folum quando tractatur de Sacramen-
ti validitate, sed etiam quando providerit debet proximo suffici-
ens remedio per Sacramenta: ac pariter iudicetur in quavis
caula ex parte juris, & Medicina in applicatis remedii, & Advocati-
vum in defendantibus causis, tam in favore, & quam contra-
rum; tum etiam Regem in gerendo bello contra alium ut
conscientia, & licet seq; ac eligere posse opiniones vere pro-
babiles, quanvis fuit minus ruit, relatis probabilioribus, & tu-
toribus; sic etiam lentre videat Ovied. *contr. 3. cit. m. 2.* dum
aut hinc sententia dominillas solere apponi limitaciones, quae ad
rem non sunt, scilicet, si probabilit opinio non sit in damnatione
tutum, veluti si Confessarius juxta probabilem opinionem circa
valorem Sacramenti peccantem aboliveret; aut Medicus jus-
ta probabilem opinionem circa medicamenta certum, & nunc profa-
te groti; Ceterum ibidem se explicat aliquae illa limitaciones
tenendum esse, posse utri omni opinioni probabilit, quando proba-
bilis immediate, eadis super licentiam, & honestatem actionis,
aliqua in praefatis casibus inferius le explicat, quod quan-
dum sunt opposite opiniones circa facti narrantes, conditionem,
vel valorem; si datur via certa, illa tenenda est, aut si non datur,
probabilit opinio, & timatur grave dannum in territorio potius
stat per opinionem media.

Tertia tandem media, & communior sententia asserti indefi-
nitae posse hominem licet, & recte agere lequendo opinionem
probabilit, que proponit aliquid, ut licetum, & honestam
etiam relata parte tutores, & probabilit, addit tamquam in rebus
quilibus maxime gravibus non licet utique quod probabilit opinio
nem circa tales res certa parte iure, vel latenter probabiliti,
non possit esse in causa.

His praehabitis pro tituli questionis declaratione, ut pater controverteret si talis questione non est in praefata de legenda opinione magis tua, et minus probabile, ut enim conflat in illato exemplo de facienda resumptione, tunc lequi opinione relictam probabilitatem non solam non est illicetum, sed valde laudabile, cum tamquam peccatum etiam materialiter sumptum evitet. Neque etiam quiaq[ue] est, an lequi licet probabilem relata magis tua, & minus probabilem enim licere omnes communiter docentes, quod pluribus probat. Navart, in comment. capit. *Si quis autem quis sit*, si enim effectus aliqua ratio, cui in comparatione rurioris, minus tutam sequit, non possumus, ea potissimum edet, quia minus tuta videtur esse contra praeceptum, & operante periculo exponente, at ipso quod op[er]o ista opinio est probabilis, ostendit nobis eam patent, quia dictur minus tuta, non esse contra praeceptum, neque nos ullo expondere periculo, immo non esse minus tutam, quam alia, formaliter loquendo, sed iohannem materialiter modo jam explicato: ergo licet omnino lequi probabilitatem opinionem in concusione rurioris, sed minus probabilem, & hoc est universaliter verum tam de docto, quam de indocto, si enim doctus est, jam ex le*ip* cognoscit omnime dubium auferri per rationes Doctorum: si etsi est de indocto, ex testimonio Doctorum, & peritorum, qui bus credere tenentur, nullius omnia dubium, & quicquid iudicium possit. Quaque igitur praesens est de opinione minus probabile, minime tutam per comparationem ad eam, que non solam est probabilior, verum etiam rurior: adeo fenus est, an lequi licet minus probabilem, minime tutam opinionem in con-

unde apponit vel omnes, vel aliquas ex iis limitationes, quas le*sc* tenebat tentativa de Sacerdotice facienda administrante, de Medico remedium applicante, & iudice tentativa fere*te*, de Advocato causam patrocinante, de Rega bellum gerente, in his enim, & familiis casibus in quib[us] le*sc* quendam opinionem minus tutam, atq[ue] probabilem, gravia dannis emergere posuit dici, opinionem tutam, esse amplectendam, vel alhem probabilem, si ea non sit obvia ex quo pater hanc tertiam tentatam inter duas illas extremas medietate, quia non in omni casu admissit licet legui probabilem, & minus tutam: op[er]ionem in concursu tutoris, & probabilitatis, sed in quibusdam sic, & in quibusdam non. Hec inquam, est communissima, & recipienda tentativa in omni schola in hoc currenti faculat[i]o[n]e, Medina, Valquez, Suarez, Sanchez, Pascual, Tanner, Salas, Lézana, Valencia, Arragon, Bocanus, Capenfis, Poncuis Ariaga, Morandus, Owived, Averilla, Barcia, Serra, Haquetus, Amicus, & alli Recentiores passim; Vulpes ex nostris d[i]p[lo]matis, 72, 72, 1, afferit cum hac communis tentativa pertinet, & dochus posse utique extra prefatos casu lequi opinionem minus probabilem, & minus tutam relictam probabilitorem, & rurior, hoc tantum negat de simplici, idiotia, faser vero d[i]sp[os]t. 6, de penitentiis, 3, inquit, quod quando pars tutor est etiam probabilior, vel eque probabilis, ac minus tutam, semper est amplexanda; quando vero pars minus tutam est probabilitas ruriorum, posse nos sequi minus tutam, unde nos obligat ad lequendam tempore vel rurorem, vel falem probabilitorem.

ARTICULUS SECUNDUS.

Conscientia probabilis est regula sufficiens humanarum actionum, non tamen semper expedita.

Hec conclusio statutum contra primam sententiam extet. Nam ubi per conscientiam probabilem in eligendo iudicium practicum applicans opinione probabilem, seu conscientiam operatorem ex opinione probabili, et illa limitacione apponit non tantum pro causis a media lenteitate exceptis, sed etiam praelatis, in quibus illi ad arbitrium licet ut opinione probabilem, ut mox in eius probatione explicabitur. Colligatur autem ex Scoto loc. c. 4. d. 15. g. 2. in fine, ubi docet furitatem in extrema necessitate non teneri ad restituitionem in pinguisiori fortuna, eriguntur opinio et titus, et secundum aliquos etiam probabilior; Et ruitus 9. 2. prologi in fine, ubi respondens argumento ultimo principali probanti cognitionem supernaturalem, viatori necesaritatem, non esse sufficientem traditam in Scriptura; eo quia multa sunt, de quibus non cognoscitur certe in Sacra Scriptura, utrum fini peccata mortalia, vel non quorum tamen cognitio effat ad falutem necesaritia, quia necies illud effe peccatum mortale, non sufficienter vitabit illud; occurrunt dicentes, multas veritatis necessarias continere in faro scientiae virginaliter.

tantum, sicut conclusiones in principiis, circa quarum investigationem non est iniquus labor Expositorum, & Doctororum quibus verbis significat Doctor in rebus dubiis locum habere laborem Doctorum, & expositorum; ex quo sequitur, quando Doctores docent aliquam opinionem esse probabilem, est id sit minus tua, licet illius esse eam quia ab aliis ullo peccandi periculo, consequenti patre, qui si pars tutor tempor est amplectenda, nonquam recurrere licet ad consilium peritorum, quia faciliter est unicuique dignoscere, que pars sit tutor, nempe patrem affirmantem actum esse illicitum, quia eam sequendo numquam male agitur. Dicimus, ita Scotum ibi disertè docere amplectendam tempor esse partem tutorem. Respondeo Doctorum ibi loqui de se dubia, nam infanta era, etiam suppositis doctrinis omnibus Doctorum, & expositorum, multa in actibus humanis adiutare debita, utrumque fini peccata mortalia, & inquit in dubio hominem at talibus actibus cavere debere, velut periculis, unde intelligit tutorem partem esse amplectendam, quando adhibito Doctorum, & Expositorum studio, adhuc res maneat dubia, itaque coram doctrina non adhuc omnem pelit ab animo dubitatione, sed adhuc inimicorum fluctuat; quod si ex coram doctrina dubitatio tollatur per sufficiens rationes, minime negat utne nos (equi posse partem) etiam minus tutam ex peritorum consilio, quia tunc non remanet dubitatio, per quam exponamus periculo peccandi.

Dices cum Fabro cit. id tantum habere locum, quando ex predictiorum doctrina pars minus ruit evadit probabilitas tutoris; pon autem quando remanet folium quem probabilis, vel minus probabilis, nam in hoc casu adhuc tenetur sequi iuris. Sed contra, quia in tantum aut ipse, posse nos sequi opinionem minus turam quando est probabilior, quia talis major probabilitas autem omnem dubitationem ab operante etiam opinio probabilis esse, ac opposita, & etiam minus probabilis, dummodo sit vere probabilis, omnem dubitationem excludit, quantum est alii ad evitandum peccatum, vel peccandi periculum, nam opinio probabilis quatenus talis, excludit dubitationem, & suspicione, non, ut constat ex dictis n. 40. & factetur etiam ipse Faber n. 54, dum ad veritatem contra Cajet & Navar. aliole esse formidinem, aliud vel tamen dubitationem, & negationem, ergo &c. Confirmando, quia magis, minus non varianter speciem, neque naturam rei gerendo si opinio minus tanta est eligibilis licet, quando est probabilior, talis etiam erit, quando est & que probabilis, vel minus probabilis, nam licet una maiorem habeat probabilitatem, quam alia, adhuc tamen utraque continent intra sphaerae probabilitatis, quia supponuntur in illis gravi fundamento ratio, vel autoritatis eo ipso excludit omnem dubitationem, & suspicione. Quod si dubitatio lumen pro formidine, etiam operans ex opinione probabiliore talem habet formidinem; et ceterum, quatenus provenit ex parte cuius obiecti, clementia est omni opinioni modo explicato n. 40. five fit minus, five equaliter, five magis probabilis, quia in hoc, opinio fecerit ut conscientia, five conscientia certa.

47 Sed in ista Merenda *append.2.* Scotum lo. cit. docere non reddit
viam (alius dubiam ex eo, quod fin multi actus controversi,
an continent peccatum morale, quia qui solliciti sunt de fal-
te, posunt abstineat ab hujusmodi actibus; ergo clarè docet id,
quod ipse afferit, abstinendum esse ab operationis cœtu quia
valde controvertitur, donec durat gravitas rationis, qui pugnat
pro opinione specificante actum pro illicito, quia hujus-
modi gravitas privat interim certitudinem regulam, secundum
quam operatur, ideoque cum reddit periculorum. Respondeo
concedendo toru[n]c[u]m enim ad rationem opinionis verè proba-
bilis pertinet; ut probabilitas solvat rationes partis opposita
specificantis actum pro illicito, & ut deponat omnem dubitationem,
ac formeret iudicium particularium, quod licet lequi ipsam;
licet minus tuta, & quod nullum est perficere etrandi (e-
quando ipsam) aliquoquin cum tali hæficatione operans peccaret
contra conscientiam: profectò verum est, abstinentendum esse ab
operatione, de qua e[st] *questio*, an sit licita, donec durat gravitas
rationis, qui pugnat pro opinione ipsam specificante pro illici-
tate hoc tamen non sequitur, quia licet ut opinione opposita
specificante actum pro licito, quando probabilitas solvet rati-
onies adversas, & statim opinionis verè probabilis attigerit,
in quo duxerat tenui hic affectum licetum esse lequi opinio-
nem probabilem, etiam si minus tuta: Ex quo patet Scotum
loqui in casu quo opinio, quam quis sequitur, non adhuc perve-
nerit ad statim probabilitatem ad vetram opinionem probabilem
requiri, vel logui de calo dubio, in quo intellectus maneat ins-
penitus ob pondus rationum aquiliter hic inde arguentum, vel
quasi equaliter, qui proinde non finant intellectum determina-
tio, ut expositum est.

48 exigitur, ut a dubio, & suspicione fecerintur, ex dictis n.40.
48. At rursum explicat Merenda Scotum ibi accipere dubium pro passim fit, largè, hoc est pro materia sic controversia, ut intellectus diligens opinionem agnoscat pariter contraria, vel probabilem, & in hunc fene inquit durante dubio, hoc est proba-

quentia patet, quoniam qui peccat, non operatur prudenter: probatur aliuscum, siquidem talis opinio, & conscientia, eo ipso quo est probabilis, nimirum gravi fundamento rationis, vel auctoritatis, ut confat ex dictis n. 4. l. licet ergo operari potest secundum illam. Confit. quia etiam in opinione minus probabili, & tamen reperitur obiectum recte ratione conformem hoc enim constitutis probabilitas opinionis, quod, si licet, ex aliquo motivo gravi, & sufficiente appareat recte ratione conformis, aliquoquin probabilitas opinio non est, sed improbabilis, ergo licet potest eligi talis opinio, nam tempore operatio moralis est licita, & bona, quando est recte ratione conformis. Respondent Autores prima sententia opinionis, hanc ab aliis spectante posse esse prudentem, ac recte ratione conformem, sed in concerto probabilioris; & tunc taliter non existimandam, sed potius imprudentem, & temerariam, Ideoque iudicium probable, quod sit vera, generate non poterit. Hanc solutionem bene Bartholus & filii loc. cit. quia major illa probabilitas, & securitas, quae in opposita sententia reperitur, non destruit probabilitatem, & securitatem illam, quae in alia opinione reperitur, ut part in similibus physicis, & moralibus: nam album ut oculo v. non impedit; quin album ut sex, dicatur adhuc verè, & proprium album: nec homo prudens, ut ex propria diceretur imprudentia, in comparatione prudentis, ut octo, & fandus, ut sex, adhuc est similiciter, & secundum locum, ut ex parte eiusdem sententiae, & secundum locum, ut ex parte eiusdem sententiae.

luc est simpliciter, & verè lāncus etiā respectu lāndioris: ergo pariter in proposito opinio probabilis, &tūta, ut quod adhuc talis cēfenda est in cōcūtu probabilioris, & tūctoris, nequę talicopātatione cēfāt à probabilitate, & securitate in fīo gradū.

Répondet Merenda in Praefatione n.77. & seq; primo ten-
quendo argumentum, illi est imprudens, qui discedit à cōfilio
prudentium: Iu dicidis à cōfilio prudentium, qui commun-
ter dāmant hanc opiniōnem, ergo &c. cui argūmento respon-
dere non posuit, nisi dixerit, eos hac in re non fuisse pēdentes;

Quod si ipi id dicunt de Doctōribus majoris auctoritatis,
multo magis licet ibi nobis dicere de auctoribus, quib; ipsi
adherent, cum fini minores. Neque Philolophus i.e.p.c.i.f.
implíciter dixit auctoritatem sapientum inducere probabilitatem,
sed limitate, si omnes in eadem sententia convenient, aut major
pars, aut celebriores, ex quo sequitur opinione à communī
recedentem non posse dici probabilem, nisi cām (sequuntur) Scri-
ptores calūm conīscientia, qui sint majoris existimatio[n]is illis,
qui sequuntur communem, quod rarissime accidit: alia plura libi-
dem addit, que fati ad tem non faciunt magis autem ad tē nō
fit facit ea responsum, quā habet in Eadem Praefatione au. 50.
ad idem, vel simile argumentum ex cōduchū, quod probabilis
opinio inducit veritatem praticam, que facit bonā, & prudentē
operationem: ubi inquit, hoc assumptum maneat si principi
petitionem contrinere, quia fervente dispuratione super recti-
tus plus probabilitatum, ipis adscribit non potest veritatis pra-
&ice attributum: in hanc autem principi petitionem incide-
runt defensores probabilitatū, quia asserunt, hoc attribui-
rum pro certo deduxerunt ex ipso responsum ad motiva ex-
tata contra ultimū probabilitatum: idem accidit dicenti opinio-
nem probabilem esse convenientem ratione recte, honestam,
rationabilem, ac prudentem; in hoc enim manifeste principium
petitur, quia hoc est, quod diffundunt in prælatis, in operatio[n]e
fundata lūper probabilitatem sit conformis recte rationi.

Tertio, si opinio (specificans actum probabiliter pro licto fe-
qui non debet in concūtu opinōnis specificans ipsum proba-
bilitate pro illicito, ut contendit Merenda: vel idc est, qui
habec fūcūdū etiā tutor, vel quia probabilior, vel quia tutor, &
probabilior fūcūdū, non primū, quia dōcētem tenetur tur-
rem (equi, pretermittē verō, quādo opposita minus tutū est proba-
bilior, unde tutū est in fīis debet dolere de peccatis, conſe-
ri circumstantiam dei fīlii: peccata statim confitei: ex muto
ratione iucti cēſſans nihil recipere; iuramentum in te levā
mortale obligat: non condamnare quem fīs innocentem, licet
profectus noēces; non occidere fūren diūnū pro defensione
rum: lucrum ludi prohibiti restituere, & sic de aliis muliis, quām
opposita opinōnes; & tamē jūxta communem Doctōrum li-
ceri opposita sequi: Neque secundum, quia inter probabilē, &
probabiliorē non vertit notabile dīcīmen, quia nec major
probabilitas, in ista attingit exactā certitudinem, & physican-
ne minor in illa attingit dubium; sed līcētū ēst sequi opinōne
probabilitatē, etiamē non sī tutor, ut nunc probatū effe-
rō & probabilētē licet ibi, etiamē non sī probabilior, tūm
qui si non posset sequi opinio minus probabilis, relīcta proba-
bilior, hoc preferim̄t ēst, quia operas ex opinōne minus pro-
babili operari debet com formidine partis contraria: sed hi
hę ratio valere, urent etiamē de opinōne magis probabilis,
qua formido est de ratione opinōnis, ut sic, fugiat nūs à scientia
diffingit autem, nūn tandem quia nimis dura obligatio effet, ac mil-
le (cripūs) perva, si homo tenetur ponderare momenta proba-
bilitatis cuiusvis sententia, ut ex illis probabilitem eligeret,
cum prefessus opinio, quib; qūdā videtur probabilior, vi-
deatur alius minus probabilis. Non denique tertium, qui si non
tenetur necessariō (equi opinōnem utiorem, aut probabiliter
diffidūcē, ergo quo[n]tūcūdū, tūm quia, ut ait Cajet, in summa
verbo opinio non exigit Deus ab homine platiq[ue]
conditū hominis habet, quia divina sapientia dico[n]tra ema-

Sed contra, ostendo nullam in argumento committi petitionem principii, hoc enim quod affluitur, nèpē opinionem probabilem esse sufficiens, & prudentem regulam rationis, efficitur ostenditur, ac veluti à priori probatur ex ipsa probabilis opinione notione, ac definitione, dū sit discurrit: illa opinio est sufficiens, ac prædicta regula rationis, que gravi fundamento rationis, & auctoritatis, & probabilitatis etiam adversaria obiectiones dissolvit, sed talis est opinio probabilis, aliquin probabilis non est, sed improbabilis, ac temeraria ergo &c. Quod si respondebam nego minorem de utra probabilitatum hoc facilius recepto, nolo mihi in hoc frangere caput, sed solius peto, an opiniones probabiles, quibus hoc facilius obtutur. Recitatores sumuntur, sicut vētē probabiles, nec ne: si sunt vere probabiles, immēto minorē negantur, si opinio probabilis est illa qua gravi fundamento rationis, & auctoritatis, & probabilitatis, ac sufficiens advertiātia dissolvit, jam est sufficiens, ac prudens regula optandi si vero non sunt vere probabiles, jam non sumus in casu, hic enim virtutis solum disputatio de opinione vētē probabilis, an sit sufficiens regula operandi, & dum id affirmamus, non voluntariē id afflantum absq[ue] probacione petendo principium, sed probamus hoc à priori ex ipsa notione opinione vētē probabilis. Ad argumentum vētē retrorsum fallim eft alio modo responderi non posse, nisi dicendo op̄positum sententes has in re fuisse deceptos, vel non prudentes; nam ut dictum est n. 49. Itante probabilitate opinions, quod aliquis actus sit illicitus, ac ut tali cognita per examen fundamētorum ipsius, possum aducere līcēt q[uod] contrarium opinionem specificare videntur actionem pro illico, illius fundamentis probabilitatis factesceret, in quo casu, quoniam opinionem, auquoque

tandem peccatum semper adhibere teneatur omnem diligentiam moraliter possibilis; sed si est si adhibeat moraliter sufficiens, ut confiat eis predictis instantiis, quae mirabiliter nostram confirmant sententiam.

Ratio ex absurdis.

Quarto probatur ex absurdis, quae sequentur remoto probabilitatum usu; nam si non licet eis opinionem probabilem etiam pro parte minus tamen specificatim actum pro lito in concurso alterius cum declarantis illicitum, condemnat etenim omnes Doctores docentes tales probabiles opiniones, quod est absurdum, quoniam in negotiis corporalibus gravibus; in his enim gerendis, remota regula ex duobus malis, non eligimus easque plene non cognoscimus, ne preferimus opinionem paucorum opinioni communis cognitis nobis ut probabilitate, neque omnium indagare difficultates graviter adversantes operationes, quando non adest necessitas tunc operandis quod tandem deducit manifeste equivocare eos, qui in linea comparatione inter probabilitates opinionum copit ad dictoriarum inodo, quo sit inter minus album, & magis album, quia probabilitas opinionis in lege vera est in linea veritatis ex parte rei; probabilitas autem opinionis in lege falsa est in linea incidentia.

55 At rursus hanc velponio clare ostendit argumentum non fatis percipere, quid hic intelligamus per opinionem vere probabilem; non enim ea est, qua qualicunque potitur fundamento rationis, auctoritatis, sed gravi, & sufficienti, quantum satis est, ut quis eam sequens dicatur operari prudenter, & que licet non solvit adversantes difficultates evidenti physica, & matematica; solvit tamen evidenti quada moral, quantum latius est, ut quis dicatur ex ea operari sine illa dubitatione, & suppositione faltem praedicta, ut dictum est n. 40, unde qui operatur ex opinione grave patiente difficultate, plan dicitur operari ex opinione probabile, sed improbabile, tunc dicebamus n. 41, ad altritudinem alios opinionis probabilitatem fieri debere accuratum examine adversantium rationum, adhibita sufficienti diligentia moralis, unde etiam libertatis concedo, quod quando opinio specificans actum pro illico impedit oppositum opiniantem, ne fortiora queas judicium certi morale de rectitudine operis, quod contigit, quando premittit difficultate, cui nequit satisfacere, tenet illi operationem suspendere. Ex quo etiam deducitur fallum est, quod addebatur, operationem ex opinione sic probabile procedentem non esse intra linea boni intellectu, sed ad illud ratione enim prefata diligentia non causa procedit, quantum causae procedi solet moraliter in quoconquo gravi negotio corporali; quia supponimus, quod non omittat indagare difficultates graviter adversantes operationes, aliquo timore agere, nec ex opinione probabile dictere operari, ut hic de eo quod invenimus. Mirum tamen, quod dicat respondentis ad procedendum cum tali cautione opus est, quod tempore sequitur communem, & a nobis cognitam, ut probabilitatem, & hanc esse preferendam, cum paulo superius dixerit se non astere probabilitatem, vel tuitorem, ut sic, esse preferendam, quia potest contingere cas non esse veris, ut de facto accidit. Ex quo tandem fit quod optimè fieri poterit comparisonem inter probabilitates opinionum contradicitoriarum, ut si inter magis album, & minus album, licet enim ambe convenire nequeant in veritate a parte respondunt tamen ambe convenire in probabilitate majori, & minori, ut dictum est n. 49, ut convenienter possint in veritate pratica, licet non in speculativa a parte rei.

Dices, ut caue qui procedat, quantum latius est ad prudenter agendum, non debet exponere pericolo peccandi; ergo quod quidam res non est omnino certa, debet sequi opinionem magis tamen, vel magis probabilem, talis autem est opinio probabiliter specificans actum pro illico in concurso alterius specificans ipsum pro lito, quia illam sequendo, hoc est, ab actu abstinentia nullam incurrit peccandi periculum, sicut incurrit alia sequendo, id est, actu elicendo. Rely ex dictis n. 42, ut caue qui procedat, quantum fat est ad prudenter operandum, sufficit ut tantum adhibeat diligentiam, qualis necessaria est, ut non se expona pericolo peccandi formaliter, non aut em opus est, ut semper etiam eviter periculum peccandi materialiter; exemplum obvium est de obligato ad recitandum divinum officium, a nullo enim Doctore obligatur ad recitandum illud summo mane, immo omnes dicunt licetum esse illud differe sique ad vesperam, quando nullum probabilitatem temet gravem occupationem vespere, & tamen tunc ille exponit se pericolo peccandi materialiter, id est, faciendo rem in fealdia, non minus quam qui opinionem minus utam sequitur; non enim omnino certus est ut vesperi non agroturatum, aut obliuionem passurum, aut grave aliud impedimentum non habetur, sed solum moraliter, & tamen non ob id ullo obligatur ad eam tuitorem anticipata reparationem, sic etiam nemo obligatur ad statim confundendam in die Palmariam sed potest confessionem licet differe sique ad Dominicam in aliis, & tamen non est omnino certus, quod nullum sit habitus impedimentum, sed tamen id moraliter supponit, ergo hoc etiam falsum dicitur, quia dispensantur etiam Pontifices in causis contra probabilitatem, ut videtur apud

apud Dianam p. 4, tr. 4, ref. 93, in questione. An Papa dispensare posset in primo gradu affinitatis linea recta: erat enim opinio valde celebris, quod dispensare non posset, et quia videatur tale matrimonium naturali iure prohibitum; & tamen Clemens VIII. dispensavit, ut quis diceret duas Sorores, quod fecit Urbanus VIII. in persona Francisci Esteris Matina Ducis; Quod si adhuc negetur opinionem oppositam fuisse probabiliori, exemplum clarum erit de dispensatione votorum solemnium per professionem Religionis, fuit namque de hoc celebriter controveritus inter Theologos, & quidem D. Th. 2, q. 38. art. 11. D. Bon., dif. 38. art. 2. 3. & alii docuerunt tale votum non posse per Ecclesiasticam dispensari, & laxari Ricardus vero, & alii, ut referat Nicolas de Orbellis q. dif. 38. q. 1. 29. oppositum dixerunt, & utique latenter tunc temporis opinio prima negans censetur, sed tamen tuitus, sed etiam probabilior ut auctoritate insignior ad eum Doctorem, & nihilominus Pontifices affirmant secutum opinionem, & eo minus probabilem, non levem super ejusdem vota dispensari, ut videatur apud Bonacinan tr. de legib. p. 4. q. 2. punt. 7. 8. 4. m. 22. Sanchez lib. 8. de voto 111. & scilicet Recentiores passim references dispensatione fuisse cum Nicolo Justiniano Monaco post votum solemnem professionis, cum Rege Aragonie, & aliis.

Vtima Ratio ex usu.

60 Quinta arguit ex usi modo communiter recepta probabilitatum, ratione cujus nostra sententia modis facta est probabilius, quam opposta; illud enim est magis probabile, quod major, & potiori parti Doctorum appetit, quando praeterea ponuntur ipsi motiva utriusque partis, eaque examine; sed major, & potiori parti Doctorum praetertim in hoc facultate appetit, quod possit quis eis probabilem in concurso etiam tuitus, & probabilitate, proppositis, & examinita fundamentis eorum, qui aliter sentiunt; ergo id est magis probabile. Conf. quia nostra Sententia magis conformatur legi humanae, ac divina, humanae quidem, quia iustitia, & ali Doctores affirmant in rebus humanis preferendas esse opiniones benigniores ex L. Benigni de leg. &c. de translat. divinae veri, & quia divina lex benigna est, & levius, ut confat ex illo Matth. 1. iugum meum suave es, & omne meum leve, & Jo. epist. 1. c. 5. Mandata eius non sunt gravia. Respondet Merenda in prefatione n. 51, haec sententiam novam esse in Ecclesia Del, & vix triginta ab hinc anno introductum fuisse ultimum probabilitum, & tertium tandem ait esse rationabilem, & fecundum ambobus, & licet hunc tertium teneat, & consular, adhuc tamen euanus duos priores admittit, ut probabiles Et dif. 3. art. 2. q. 3. quatenus, an qui concupiscentia explide gratia cum uxore contemper mortaliter peccet, duas adducit opiniones, primam affirmativam, alteram negativam, & quavis primam dicat esse probabilem, quia tamen in primitu diuina videtur, censetur secundum esse praeterendam. Et dif. 32. art. 3. q. 1. quatenus, an mulier tempore mensu vel reddit, vel petere possit debet, tres autem dicendi modos, rursum probables, ultimum vero dicit esse probabilem, & in solutione obiectum dicit, quod licet ultimum modus videatur esse probabilius, primus tandem est lector, & senior, quoniam stolidus est pro matrimonio, & valde durum videatur, quod mulier debet non reddat viro instanter petenti, cum non appareat infirmitas gravis, & mala, ex quo confortat S. Doctorem hic sequi opinionem minus probabilem, licet magis tamen. Et dif. 36. art. 2. q. 1. 3. quatenus, an sponsalia post septennium contracta nullum possint per mutuum confundim, duas adducit opiniones, velut probabiles unum negativam, alteram affirmativam, quam dicit esse magis probabilem, sic etiam dicitur lib. 3. dif. 39. art. 2. q. 1. & 2. de jumento doloso, & coacto, an obligat, ubi varias adducit opiniones probabiles, quem disputati modum in rebus mortalibus pasci invenerit apud alios etiam veteres Magistros D. Thomam Scotum, Ricardum, Henricum, Alenem, & alios, adeo ut variis omnibus non dicere, quod ultimum probabilitum triginta folium ab hinc anno invenitur; Dices D. Bon, loci supracitatis semper probabilem, aut tamen tuitorem amplecti. Ita est, id tamen non fecit, quia sit necessario faciendum, quia etiam alias opiniones judicat probabiles, & tanta conscientia teneri posse, sed quae sit, quia melius, & rationi conformius videbatur, & quia quod licet non semper expedire, ut statim dicam.

Quod etiam frequentius incusat Merenda, Recentiores non sufficienter motiva adversantes sententias ponderasse, & valde oīcitanter examinasse, non latius fundatē dicitur; quamvis enim non omnibus satiscerent, quia nec omnia ab Adversariis ful temporis affectabantur, precipua rāmen, & principaliora examinari, & regulas generales tradiderunt, ex quibus deinceps alia de novo proposita faciliter dilolui posset; neq; pro omnere suo diligenter obsecundo ad alium tenebatur, quam ad examen eorum, quae ab Adversariis hactenus proposita fuerit; & præterea in hac materia dilucidanda, & motivis Adversariorum examinatis diligenter infunduntur, antequa Merenda scriberet, Stephanus Spinola in opusculo de libera, & prudenti agibili electione, &

post ipsum immediate Franciscus Bardi in Opusculo de Conscientia, qui *discept. 4. cap. 10.* ad amissum proponit, & dissolvit argumenta plura Philalethi, quorum plurima, & precipua coincidunt, cum iis, que post ipsum oblixit, & exagerat Merenda, velut in obliuio. & cap. 11. exposita est Apologiae cuidam in defensionem Philalethi edita auctoris nomine superesse, quid ergo amplius facias debetur Reuentores, ne dicantur lupinæ negligentes examen motuorum advertentis tententia, planè non video. Deinde explicatio, quam afferit ex D. Thoma de Iustitia et legi Dei, quod eius maiestas non tunc gravia, id est difficultia, atque id est libenter esse custodienda, facit pro nobis; quia dum videtur, nimis rigorolum, ac innumeris corporalium expensarum, obligare hominem, ut conscientiam tuorem, ac probabilitatem opimam memorem fecerit, quia nunquam datur fons scripторum, & dubiorum, an opinio quam quis sequitur sit magis vel minus probabilis. & hoc in magis timorata conscientia velris, qui plus timenter de suis operibus, & falsum est utrum probabilitatum destruere attributum novae legis, quod sic lex amoris, & quod ad amorem non disponat, sed foliolum rem diminuit; sufficit enim amanti facies, quod placet dilecto, & vitare quicquid ei displaceat, quod consequitur lequenti uplilonem probabilitatem; & licet sollicitus tenetur querere, quomodo sua opera placet dilecto, ne eum offendat, non ramen querere tenetur, quomodo ei magis placeat, quia tunc tenetur etiam ad consiliorum observantiam; quo autem sensu dividunt praecepta Dei amanti levia, sed non amanti gravia, & clarat D. Bonav. 2. *diff. 3. art. 1. q. 3.* in solutione argumentorum & 3. *diff. 40. art. 10. q. 3.* ad 1. in oppidum.

Sexto tandem, quod quamvis licet ut tui conscientia opinione probabilis etiam in concursu probabilioris, & tutoris, non tamen semper expediat etiam in casibus non exceptis, in quibus ea ut licet, qua fuit limitatio addita nostra assertio n.46: probatur, quia quamvis sequi opinione probabilem interdum relata tutori, & probabiliori non sit nimis licentia, & laxitas, attamen, ut etiam adverterit Averia q. 18. fol. 18, in fine, non quicquid licetum sibi quisque putaverit, statim convenienter ac facilius poterit, ut enim dicebat Apoll. i. Corinth. 6. omnia mihil licent, sed non omnia expedient; immo signum timoratus conscientie erit, si lo fugam, odiuumque peccati fudeat quis vitare quaeconque periculum faciendo id, quod materialiter forrasse malum sit, & libentius ab his opinib[us] probabilitibus abstineat, nisi urgeat occasio operandi, etenim dubio procul praestabat tempore meliora, & tutoria leui; unde subdit Averia causas etiæ debentes Doctores in traditis opinionibus, ut non sibi opinione vere probables asserant, & consiliant; ne passione aliqua le abripi finit, ut probabile sibi facient apparere, quod prudenter non esset putandum probable; cauti etiam esse debent inconsumptibilis, ut petenti consilium non tantum minus probabilem consilient, sed etiam tuorem, probabilitatem significent, immo & ad hanc exortari; si non magnum sequitur in coniunctum quia ultra probabilitatum inventus est, & permittus non ad relaxandas hominum conscientias, sed fulidum ad scrupulos tollendos; & contrarium facere non tam est, sed probabilitatis u[er]o, quam abutis, & hoc etiæ quod praeterire probare contendit Merenda dis. cit. ut contra ex ejus titulo, de Confilio non duxit juxta probabilem in concursu probabilitoris. Unde non satis probo, quod aut Diana par. 2. tom. 13. xxi. fol. 14. posse Confessarium confundere minus probabilem, nec tenetis aperire consilient probabilitorem, si id ipse non petat, immo post paſp[er] id confundere, quoniam probabiles judicas, ac melius facere, si id confundat, quod facilius, & cum minori periculo praefari potest; Non in quantum id sati misi probatur; quia cum minori periculo fatem in actualiter sumpto operatur homo sequendo probabilitorem, & tuorem quam sequendo minus probabilem, & tutam que soleat esse facillor. Hanc etiam limitationem apponit Faber dis. 6. de pat. c. 3. n. 46. alios, quod cum commode, vel fale in fine gravi incommode porrectis qui vitare partem minus tuam, quamvisunque probabilem, falibetrum consilium erit sequi partem rationem quod probat exemplo Scotti 3. dis. 25. 4. fol. 1. sub E. de dubio circa aliquam mercaturam, ut sit licita, & quo infra. An vir doctus tantum, & peritus sequi possit opinionem minus probabilem & tuam in concursu probabilitoris, & tutoris, non vero simplex, & idiota, ut tenet Vulpes cit. dis. 72. art. 1. dictum art. 5. n. 15.

ARTICULUS TERTIUS.
Examinantur motiva aduersariis sententie ex Scriptur

congerit Merenda contra probatum.
65 **I**n oppositum plurima obicit Merenda in sua Disp. de Con-
silio novissime edita, ex Scriptura, SS. Patribus, facis Cano-
nibus, & ratione deducta, sed adeo prolixus, & confusus nullquis
servato ordine, ut singula referre, & examinare, nedam nimis
operatum effe, sed etiam fieri impossibile; nam duplex Apendi-
cie scilicet ad finem operis adjecta per explicationem menie Do-
subiectum, non addidit ad verbum, quod robis logos, nec aufer-
ens ex eo, hoc autem nequam intelligendum est de additione te-
meraria, sed etiam probat illi, quia probatum's additions, ut la-
tentes non comitentur per ea praecopio, sed per acclamatio. Etc. 26.
Deut. Hads Dom. precepta tua, ut sis in auctoritate tua habes, &
implices ex tunc coram iusto. Ex terra animorum tuarum, deinceps autem
est dicens eum, qui uitum opinionis probabili in fat, sciendi

præceptum ex tuo corde, de tua anima tua tendere ad præcepitorum cultodium; ergo tentero juxta vires tuas ferutari veritatem perte, vel per alium, ut operis abique offenditio alienus virtutis moralis. Et cap. 4. Deuter. *Custodi animam tuam sollicitus, non fuit Moys satius dicere, oportere hominem se custodire, sed addidic adverbium sollicitus, quod significat accuratissimam diligenciam, qua in opinione probabili non reperitur, alias consimiles auctoritates ex eodem lib. Deut. de-
promit, quae idem tonant.*

7
Respondeo, has planè esse plas considerationes vero, & Orthodoxo Christiana dignas, minime tamen propositum convincentes, neque ad rem nostram facientes, etenim auctoritatis adducte de praecipiti decalogi loquuntur, scilicet in Sacra Scriptura expressis, circa qua opiniones probabiles, vel probabiliores nullum habent locum; sed folum circa alia, qua in Scriptura expressè non habentur, sed implicite, & virtutiter continentur, sicut conclusiones in principiis; circa quorum investigationem utilis fuit labor expitoriorum, & Doctorum, ut acutus quef. prolog. in fine, probabiliter magis, vel minus discurrentium. Deinde quādam divisio lex fuit regulæ nostrarum actionum, quatenus nobis præteritis bonitatem, vel malitiam, convenientiam, vel inconvenientiam objectorum; non est tamen proxima regula, & intrinseca, cui proxime conformati debeat, ut bone, vel ab ea recedere, ut male dicuntur in genere moris; sed hæc est ratio, & conscientia nostra, que proponendo applicat noscum omnem legem, & innocenter facit quid sit conscientiam, vel disfensantem legi extirpationem, ut dictum est supra num. 11. Ex quo deduximus num. 20, quod ut actus voluntatis sint formaliter boni, non requiritur quod conformentur bonitati obiectivæ, ut te vera proponitur per legem extrinsecam, & ut habet esse obiectivum in intellectu, seu ut applicatur a regulâ rationis inculpabilis huic, vel illi subiecto; verè applicetur speculatoriæ, siue non? suffici enim recta ratio practica; qua rationes dicunt Morales etiam conscientiam eroneam obligare, quando ortum ducit ex ignorantia invincibili; qua etiam de re diximus mortalitatem non importare in actu emittente realem, & physicam, sed potius rationis modo explicato num. 26. & 27. quamvis ergo propter nostrum affirmare, vel negare veritas rei speculatoriæ non mutetur, mutatur tamen veritas practica, quia hæc non attendit ex conformitate operantis ad obiectum virtutis, prout est in re, sed prout est in mente, & conscientia operantis prudenter dictante, et enim ipsoactus ei conformis est bonus formaliter, etiam si esset materialiter malus, hoc est a parte rei prohibitus, & contra legem: aliquo si tempore esse deberet actus conformis præceptio a parte rei, ignoranti invincibili a peccato non excusat; falsum ergo est ad bonitatem actus necessariò requiri, quod ex parte rei non sit repugnans præcepto, sufficit enim quod non repugnat præcepto, prout proponitur à conscientia non errante, sed prudenti; & hoc etiam arguens ipse facere tenetur, cum in eadem præstatione superius dixerit num. 60. etiam probabiliorum, & tuitorum, quas ita esse amplectendas, posse esse à parte rei fallas, & ita lapè contingere.

68 Deinde, cum inquit Scriptura mandata Dei custodientia esse sollicitio, non vult per hoc præcipere, quod homo in eorum observatione accuratissimum semper adhibeat diligentiam. Deus enim innumquam nos obligat ad id, quod vires humanas superat, vel falem nimis opprimit; neque dicit esse custodiendum sollicitissime, sed solum cetero, aliquoquin nedum probabiliorem sequitur teneatur in operando, sed probabilitatem, & utilitatem, & genus humanaum in iunctu conuenient angustias, ut arguens ipse concedit *nunquam*, non ergo opus est ab homine adhiberi semper fumanam diligentiam moralem in eundem

200. testimonium Pauli ad Ephel. 4. ut non simus parvus in dianentes, & non circumferant omni zento doctrina in rebus hominum, in astria ad circumventionem erroris. Qui autem circumferit a ventis doctrina præterquam pendere ex opinib; quas in dies excutantur, & statim ac apparent cubilib; veritabilibus rationibus munire, illis proponuntur confitibus, ut probables. Neque dicas doctrina novam reddi probabilem ex communia auctoritate Receptorum; quoniam Paulus ex eo scilicet *pro*, quod novum doctrina est, deducit cuius auctoritate esse hominem nequam.

scripturam, & omnium diligenter moralium in cunctis mandatis, sed latius est, ut adhibeatur sufficiens, sic enim satisfacit obligacioni tuae ad vitandum peccatum, licet non summanum. Cum tandem inquit Scriptura, custodienda esse dilectionis mandata ex toto corde, & ex tota anima; unique non prætrahit, sed in quacumque materia debet homo adhibere sum, nam diligenter moralum in vestigatione opinioris probabilioris, sed solam ut sincere illa observeret, & fine illo erat, vel dubio opereretur, ut explicitus Augustinus apud D. Bonaventuram, distinetus 2. a. 7. d. ex toto corde, id est, ex tota intellectu fine errore; ex tota anima, id est, ex tota voluntate fine conradictione; ex tota mente, id est, ex tota memoria fine obliuione; ac citram Bernardus; ex toto corde, id est, a plenitate, ex tota anima, id est, dulciter, ex tota fortitudine, id est, fortiter, ut non seducamus fallaces, non abducamus blanditos; unde tandem inquit D. Bonaventura consolare illa tria. I. Timotheus. Ex corde puro, conscientia bona, & fide non ficta; que omnia salvant per opinionem vere probabili, quam supponimus fundari in gravi rationi, & auctoritatibus, nam ex ipso homo operatur ex eius dictamine sine illo errore, sapienter, & prudenter.

qui nunquam faverent rei male , & probabilitas formaliter, alioquin proponeretur ratione errante, non verò probabilis, est interdum , & per accidentem faveret in se male , & probabilitas materialiter modo supra explicato num. 42, quod etiam in opinione probabiliori , & tunc contingere posse facetur in sua Praefatione num. 60, ipse arguens.

Locus verò ex D. Paullo adducit ad rem non est, quia ibi non loquitur de doctrinis probabilibus, sed falsis, & pravis, adversantibus factis dogmatis, quas exp̄ses habentur in Sacra Scriptura, ut constat ex expositionibus Patrum, quas arguit ipse affert. Neque D. Paulus ex solo, quod doctrina nova est, deducit esse falsam, sed ex eo quod docet aliquid novum antiquis Sacra Scriptura dogmatibus exp̄ses contrarium, unde & haec dicit lunt Novatores, p̄terquam quod supra ostendit, utrum probabilitas circa res non expressas in Sacra Scriptura in moralibus non esse novum, sed antiquum praeferunt inter Scholasticos, ac etiam prioribus feciūs receperunt. Et ut apud dixi, hic approbat non intendit singulas opiniones à Recentioribus in moralibus inventas esse probabiles, imo plurimas improbabiles censeo; nec unquam non fecerunt Magistri probabilitatum, quas non probaverunt nec testimonio Scripturarum, neque Patrum, nec nos Scripturas, & Patres illi manifeste adversantes consideraverunt, sicut doctrinus haec tenet, quod non recipiuntur, opiniones suas probabiles, ergo non est recedendum à doctrinis receptis, nisi ex magna causa, quia faciat doctrinam novam probabiliorē, sicut hoc autem minimē fecerunt Recentiores, qui feciūs doctrinus haec tenet, & gravissimas difficultates illis adversantes, nedium non examinarunt, sed nec quidem propounderunt. Et num. 87. in dictu locum Pauli 1 ad Tercifal. cap. 5, in fine omnia autem probat, quod bonum est tenere, ab omni specie mali abstineat, ut non sit potest, sed tamen ad suum probabilem, & honestum, & sic etiam dicendum de Patribus. Et quando ait Apostolus quod bonum est tenere plane continentem non est in rigore ab argente inculcat, quasi conformari teneant bonum obiectiva, ut vero proponitur per legem extrinsecam, & ut habet esse subiectum à parte rei; sed prout proponitur à conscientia operantis prudenter dante, alloquin nec rite sequi possemus iuxtem, & probabiliter, quia haec etiam à parte rei potest esse falsa, cum non procedat per media certa, ac evidencia, sed tamen probabilitas, ut concedit arguens in prefatione num. 66, & nos diximus nr. 67. Quod etiam aut abstinentiam sive ab omni specie mali, sufficienter obseruamus exponendo opinionem probabilem; nam haec proponit actionem sub specie boni, etiam ab opinione aduerterat esse mala, & quando ait Lyranus, abstinentiam sive ab aliquo declarat esse licitam, loquuntur in causa, quo operanti apparet, ut mala, vel scilicet vehementer de hoc dubitaret, nam tali dubio durante, debet ab ea ablinere quoniam declarare esse licitam per supervenientem rationem probabilitatis declarantem cam esse licitam, ac omnem dubitationem ad operare excludentem, cum qua operari non licet.

Respondeo ad primum, nedium opinionem probabilem, sed etiam probabilem, ut si, distinguunt à sapientia, & scientia propriè dicit, quia neque illa attingit objecti veritatem per media certa, & evidencia, ut sciencia, sed tantum magis probabilitas, & apparentia; quare si argumentum valet, non tantum milita contra probabilem, sed etiam contra probabilem; vel ergo accipit ibi Salomon scientiam, & sapientiam pro qualunque prudenti cognitione temeritatem, & stoliditatem eludente, quo pacto sub ea comprehendit etiam opinio verè probabilis, que ut talis omnem temeritatem excludit, quia initiat gravi fundamento, & autoritatem; vel si loquitur de sapientia & scientia propriè dicit, quamvis dicat effectum eius esse confitum rectum, & prudens, non tamen ait esse ita eius proprium, quia etiam habet possit per aliam prudentem cognitionem, licet non ita certam, & evidenter.

Ad secundum, conceditor totum; quia opinio non graviter ponderatur ita motiva, nec diligenter examinans alia adversantias sententias, non est probabilis, sed temeraria, & flulta; & si tales sunt quaque Recentiorum opiniones, ut arguit præterdit, sunt profus reliencia; sed hoc ad rem non facit, quia hic loquimur de opinione verè probabilis, & de tali etiam tenuerit arguere loqui iuxta titulum iuxta Disputationem præfixum de confilio non dando juxta probabilem in concurso probabilitatis, quod si illa non est probabilis, jam destruitur suppositum totius Disputationis.

Ad tertium, illa auctoritas potius est ad oppositum, si bene ponderatur, nam sensus literalis est, ut exponit Menochius, cum in antiquis, id est, in sensibus major est prudentia, quia diuturnior experientia plura illos docuit, & id est possit melius iudicium ferre, quam juvenes; antiqui autem Doctores, ut dictum est num. 61, citio lapientissimi, in his, quae non sunt purè juris natura, non potuerunt expendere circumstantias hujus temporis; imo nec sufficienter in illis, quae sunt juris naturalis, propter præterditum solutum per plenum præsumptum motivorum hujus Auctoris, quae hinc misera faciunt, cum non faciant contra nostrum principale intentum in hac controvergia, imo probent idipsum, quod non quoque alterius in fine praedictis articulis, ubi item abulum queruntur etiam Recentiorum incipientes, ut omnino perniciosem. Verum adhuc tamen est etiam illum Apostoli locum à Patribus passim intelligi, non doctrina morum, sed præterdicta fidei, ut constat ex testimonio Ambroſii etiam ab argente relata sic exponentes, ut formati in fide, in disciplina fana robusti maneant, ut postrem tempore, cum quidam à veritate ad errorē converti ceperint, immobiles perleverentur, plura alla testimonia Sacra Scriptura affert arguens in ea Dilipit, ut illud Ioh. ep̄f. 1. c. 4. ab initio nolite omni spiritui credere, & illud D. Petri ep̄f. 2. c. 2. quia exp̄ses loquuntur de doctrina fidei, non autem morum, magiori non egere examineat.

73. Tertiū afferit in Disput. cit. nr. 38. locum Prov. 2. 3: intraverit sapientia cor tuum, & sciencia anima tua placuerit, confitum cœlestis, & prædicta erubet, erubat a via malam opinio probabilitas, ut sic, contra distinguunt à sapientia, & sciencia 6. Ethic. 6. 3. ergo nequit inducere in cor operantis, vel consistens, rectum confitum, & prudens, hinc enim dicit esse effectum prout sapientia, & sciencia. Et nr. 429. afferit alium lo-

prolog. in fine, ex quibus eas deducunt Doctores quidam magis probabilitas, quidam minus, sed non sine gravi, & sufficienti fundamento; nam si exp̄sset aliqua opinio ex Scriptura deduceretur, jam non amplius opinio esset, sed fides theologica, neque earum defensores Scripturis ad argente adiunctis occurere curarunt, quia forte putarunt non sufficiens convince re oppositum, ut re vera non coniungunt; nam Scriptura in hac materia solum docet esse debere cautos, & circumspectos in omni operatione nostra, quantum sufficit ad evitandum peccatum, & si interdum quid amplius, & fridus ludere videatur, hoc utique consilium erit, & non preceptum, quia ad melius, & perfectius divinas non obligat, sed tantum ad honestum, & honestum dicendum de Patribus. Et quando ait Apostolus quod bonum est tenere plane continentem non est in rigore ab argente inculcat, quasi conformari teneant bonum obiectiva, ut vero proponitur per legem extrinsecam, & ut habet esse subiectum à parte rei; sed prout proponitur à conscientia operantis prudenter dante, alloquin nec rite sequi possemus iuxtem, & probabilitate, quia haec etiam à parte rei potest esse falsa, cum non procedat per media certa, ac evidencia, sed tamen probabilitas, ut concedit arguens in prefatione num. 66, & nos diximus nr. 67. Quod etiam aut abstinentiam sive ab omni specie mali, sufficienter obseruamus exponendo opinionem probabilem; nam haec proponit actionem sub specie boni, etiam ab opinione aduerterat esse mala, & quando ait Lyranus, abstinentiam sive ab aliquo declarat esse licitam, loquuntur in causa, quo operanti apparet, ut mala, vel scilicet vehementer de hoc dubitaret, nam tali dubio durante, debet ab ea ablinere quoniam declarare esse licitam per supervenientem rationem probabilitatis declarantem cam esse licitam, ac omnem dubitationem ad operare excludentem, cum qua operari non licet.

75. Quarto, afferit nr. 502. locum Proverb. 2. viri mali non cogitat iudicium, qui autem inquirunt Deum, animadvertisunt omnia, ergo dum versamur in doctrina controversia, is, qui eligit operationem veritatis sub cœlo alicuius opinione probabilitas, debet allegare ignorantiam culpa carens, quam allegate nequit nisi adverterat sententia motiva sufficiens exponit. Et nr. 503. afferit locum Ioh. 5. v. 26 qui trahit iniquitatem in finem loquuntur, qui dicunt malum bonum, & bonum malum, portentes tenebras probabiles doctrinae recentiorum, aduersantes, ut veritate sunt vanitas, quia vanus sunt ita le, & in modo probant ipsas, & per ipsas trahunt iniquitas, dicunt Magistri istarum, id, quod malum est, esse bonum, dum affectum malum habere tantum probabilitatem recti, ut possit eligi, affirmant autem esse malum, quod bonum est, dum contendunt malum esse tenebunt operationem, donec melius degenerat veritas dicendo quod etiam res probabilitate sibi dubia, practicè tamē est certa ob probabilitatem suo modo determinatam; Cui conformat doctrina Canonis 57. si quis dixerit iustum, in iustum, & in iustum iustum abominabitur eis coram Deo, ubi glossa texti ait, dixerit, iustus, firmus affirmaverit iam non sit corius: Et nr. 5. 6. afferit locum Amos 6. 5. edite malum, & diligite bonum. Dum amplectur opinionem in falsum dici probabilitatem mutare formaliter opinionis in se falsa, hec mutatio utique non contingit ex parte rei, quia probabilitas non mutat rei naturam; ergo mutatio est respectu apprehensionis, hec autem potest esse duplex, vel sub formalitate veri, vel probabilitatis, sive prima formalitate opinio probabilitas reducitur ad veritatem, quia intellectus haberet eam pro vera et sub alia contradicit veritati, quia veritate non est potentia ad oppositum, nam verum non potest esse falsum, probabilitas autem opinio potest docere falsum, & patimini docet; ergo opinio probabilitas per se est odio digna. Neque refugias ad veritatem practicam, nam veritas speculatora moderatur veritatem practicam; cum ex principiis ipsius intellectus practicatus deducat regulas bene operandi; ergo etiam veritas speculatoria in judicio requiriunt ad bene operandum, nr. 628. afferit illud Luce 11. qui non est mecum contra me est, & qui non colligit mecum dispergit, qui operatur id, quod est veritatem a te. Christo utique non aderat etiam illud sit probabile non aderat, legi, quia haec probabilitas est in nobis, non in lege, nam consistit in fallo supposito; Neque dicas idem accidere in operante aliquid illicitum ex ignorantia invincibili; nam ignorantia invincibilis est in eo inculpabilis, quia eam vincere non poterat, & per hoc differt à probabilitate, in qua loquuntur civiles, vel facile scire potuisse oppositiones graves, quibus obnoxia erat sua operatio.

76. Respondeo ad 1. grade concedendum totum, nisi enim diligenter examinari defensor probabilitis opinionis difficultates adversas, plane laboraret ignorantia invincibilis, nec illa opinio potest dici probabilitas. Ad 2. dico nedium opinionem probabilitatem, verum etiam probabilitatem ex genere suo esse vanitatem, & falsitatem exp̄sant, cum & ipsa procedat per media probabilitas, non autem certa, & evidencia; nam magis, & minus variant species, & tamen non concederet arguens eam esse vanitatem, & per ipsam trahi iniquitatem, neque unquam asserti opinio probabilitatis formaliter, & sub specie mali apprehensum esse bonum, sed tantum malum materialiter, si non sit conformis bonitati subjectiva a parte rei, & apprehensum sub specie boni, quod & arguens concedere tenetur de opinione etiam probabiliori, quia ita bene potest esse falso à parte rei, sicut probabilitas; neque quando contenditur, an actio sit licita, asserti esse malum subvenire operationem, imo ultra concedit id rectius esse, sed tantum affirmat ilam actionem fieri poile sine peccato, si quis operari voluerit, immo gloria textus Canonici rem toram declarat, cum inquit, committi peccatum, si quis dixerit iustum in iustum, id est, hoc firmat affirmaverit non habens moralem certitudinem de bonitate actionis, de qua est controversia; quia talis certitudinem de bonitate moralis omnino necessaria est ad prudentem operandum,

Ad 3. nego, probabilitatem, ut sic, contradicere veritati, quia si probabilitas contradictrice opponatur veritati, numquam probabilitas opinio potest esse vera, imo nec probabilitas quandoquidem haec quoque intra lincam probabilitatis contineatur, licet in altiori gradu, quam probabilitas, tamen negatur consequentia, quod opinio probabilitas per se fideliter digna, & tandem falso quoque est, veritatem speculatoriam necessariō requiri in iudicio, quod est regula operandi, veritas namque speculatoria importat conformitatem iudicij ad bonitatem subjectivam, ut habeat esse à parte rei, & non tantum in intellectus apprehensione, que proinde per se, & ex natura rei nebulum non reperiatur in opinione probabilitatis, sed etiam in probabilitate, cum probabilitas, ut sit, sit de se indifferens ad veritatem, & falsitatem; atque idē jūdiciū probabile ex genere suo participare negat, nisi veritatem practicam.

Ad 4. negatur adiunctorum cunctus probatio, quoniam enim probabilitas sit in nobis, & non in lege; hoc sufficit ut licet possit exerceri actio, que alloquin à parte rei est verità, quia à nobis non apprehenditur, ut talis, & quidam non temere, sed cum gravi fundamento rationis, & auctoritatis; & nos a peccato excusat probabilitas, eis supponatur esse cum sufficiente examine oppositionum, quibus obnoxia est operatio, nam sit ex ea deficeret, jam non diceretur probabilitas, sed temeritas.

Quinto adducit nr. 603. locum Matt. 7. quam angusta porta, 7. & via, que dicit ad vitam, cum itaque Magistri conscientia lata, non probabilitas sit in nobis, & non in lege; hoc sufficit ut licet possit exerceri actio, que alloquin à parte rei est verità, quia à nobis non apprehenditur, ut talis, & quidam non temere, sed cum gravi fundamento rationis, & auctoritatis; & nos a peccato excusat probabilitas, eis supponatur esse cum sufficiente examine oppositionum, quibus obnoxia est operatio, nam sit ex ea deficeret, jam non diceretur probabilitas, sed temeritas.

Quinto adducit nr. 603. locum Matt. 7. quam angusta porta, 7. & via, que dicit ad vitam, cum itaque Magistri conscientia lata, non probabilitas sit in nobis, & non in lege; hoc sufficit ut licet possit exerceri actio, que alloquin à parte rei est verità, quia à nobis non apprehenditur, ut talis, & quidam non temere, sed cum gravi fundamento rationis, & auctoritatis; & nos a peccato excusat probabilitas, eis supponatur esse cum sufficiente examine oppositionum, quibus obnoxia est operatio, nam sit ex ea deficeret, jam non diceretur probabilitas, sed temeritas.

Quinto adducit nr. 603. locum Matt. 7. quam angusta porta, 7. & via, que dicit ad vitam, cum itaque Magistri conscientia lata, non probabilitas sit in nobis, & non in lege; hoc sufficit ut licet possit exerceri actio, que alloquin à parte rei est verità, quia à nobis non apprehenditur, ut talis, & quidam non temere, sed cum gravi fundamento rationis, & auctoritatis; & nos a peccato excusat probabilitas, eis supponatur esse cum sufficiente examine oppositionum, quibus obnoxia est operatio, nam sit ex ea deficeret, jam non diceretur probabilitas, sed temeritas.

Et nr. 603. afferit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos le extenderi. Et nr. 547. proponit locum Pauli ad Ep. 1. videte itaque fratres, quando cœlestis ambuletis, non quasi insipientes, sed et sapientes cautelis intelligentur hic, & nunc, ergo juxta modum periculi, si ergo ut probabilitatum continet inimum gradum cautionis circa operationem restitam ad perficendam operantur, non potest sufficiere operationi resipienti perfonas multas, & que hinc suffici, non poterit sufficiere operationi ad plurimos